

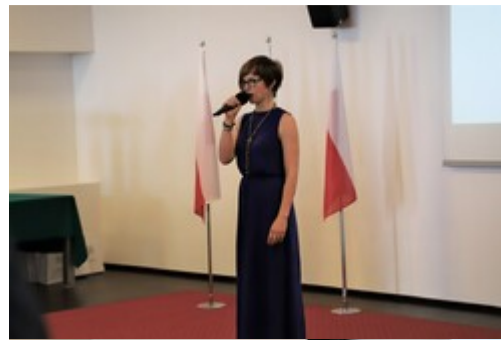
Krzyż Wolności i Solidarności

<https://ipn.gov.pl/kwi/uroczystosci/19808,Uroczystosc-wreczenia-Krzyzy-Wolnosc-i-Solidarnosci-Bialystok-22-czerwca-2022.html>
2023-03-29, 21:47

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności – Białystok, 22 czerwca 2022

22 czerwca 2022 r. w siedzibie Oddziału IPN w Białymstoku odbyła się uroczystość wręczenia działaczom opozycji antykomunistycznej Krzyży Wolności i Solidarności, nadawanych za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania praw człowieka w PRL.

Krzyżem Wolności i Solidarności odznaczonych zostało 13 osób. Dodatkowo jedno odznaczenie przyznano pośmiernie.

Uroczystość poprowadził naczelnik Oddziałowego Archiwum IPN w Białymstoku Wojciech Fedorowicz.

W imieniu Prezydenta RP Andrzeja Dudy odznaczenia wręczył zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

Dzięki odznaczonym osobom mogę dzisiaj powiedzieć, że żyję w Polsce wolnej, niepodległej i demokratycznej. Krzyż Wolności i Solidarności, ustanowiony tuż przed trzydziestą rocznicą utworzenia NSZZ Solidarność, to skromny wyraz hołdu, który składa państwo polskie tym, którzy walczyli o to, aby Polska odzyskała niepodległość. Dzisiejsi udekorowani, reprezentują różne środowiska, różne są ich życiorysy. W latach osiemdziesiątych, kiedy większość z

dzisiaj odznaczonych prowadziła swoją działalność, to byli ludzie w kwiecie wieku. Ludzie, którzy musieli podjąć najważniejszą decyzję po 13 grudnia 1981 roku – czy walkę wcześniej zapoczątkowaną kontynuować, czy zaprzestać jej. Ci, których odznaczamy, okazali hard ducha i niezłomność. Postawili swoje zdrowie i życie na szali walki o wolną Polskę – mówił podczas uroczystości zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

Odnaczeni 22 czerwca 2022 r.:

Tadeusz Bagiński w 1980 r. wstąpił do NSZZ „Solidarność” w Hutniczym Przedsiębiorstwie Remontowym w Krakowie. Działalność opozycyjną kontynuował po 13 XII 81 r. Zajmował się kolportażem wydawnictw i ulotek sygnowanych przez „Solidarność”. Brał udział w zebraniach działaczy „Solidarności”, angażował się w różne formy protestu przeciwko zwalnianiu pracowników. 29 VIII 82 r. przeprowadzono rewizję w jego mieszkaniu. Następnego dnia został aresztowany. Śledztwo zakończyło się skierowaniem aktu oskarżenia do Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Warszawie, który 13 XII 82 r. skazał Tadeusza Bagińskiego na karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z zawieszeniem na 3 lata. Wyrok ten został utrzymany przez Izbę Wojskową Sądu Najwyższego 25 II 83 r.

Czesław Choiński był współzałożycielem „Solidarności” Rolników Indywidualnych w Gminie Kulesze Kościelne. Po 13 XII 81 r. kontynuował działalność w podziemnych strukturach aż do czerwca 1989 r. Kolportował wydawnictwa drugiego obiegu, m. in. Biuletyn Informacyjny „S”, które otrzymywał od Jana Beszty-Borowskiego. Brał udział w uroczystości patriotyczno-religijnych, wiecach i protestach organizowanych przez „Solidarność”. Uczestniczył w malowaniu haseł na murach oraz plakatowaniu budynków. Współpracował z Józefem Sokołowskim, Tadeuszem Sokołowskim, Julianem Wnorowskim i Zdzisławem Kuleszą.

Jerzy Janusz Gołoński był pracownikiem Białostockich Zakładów Graficznych. Wszedł w skład grupy, która organizowała i przewodziła akcjom protestacyjnym w miejscu pracy 8-10 IX 80 i 27 I 81 r. Jerzy Gołoński został członkiem Komitetu Robotniczego utworzonego po zakończeniu strajku 10 IX 80 r., którego zadaniem był nadzór nad wykonaniem obietnic dyrekcji zakładu w kwestii podwyżek płac i zgody na działalność w BZGraf. niezależnego związku zawodowego. Objął wówczas funkcję przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”. Brał udział w drukowaniu „Biuletynu Informacyjnego” Solidarności. Został umieszczony na wykazie osób z 30 I 81 r. przewidzianych do internowania. Wniosek w sprawie internowania nie został zrealizowany. Po 13 XII 81 r. Jerzy Gołoński nadal angażował się w druk i kolportaż nielegalnych wydawnictw. Był współwykonawcą większości materiałów sygnowanych przez TKZ NSZZ „S”

przy BZG, które następnie rozpowszechniał na terenie zakładu. To było powodem przeprowadzenia w jego mieszkaniu przeszukania 29 VIII 83 r.

Władysław Harkiewicz w okresie 1981-83 działał w podziemnych strukturach NSZZ „Solidarność” w Białymstoku. Był współzałożycielem Akademickiego Ruchu Oporu. Należał do osób zaangażowanych w druk i kolportaż wydawnictw sygnowanych przez NSZZ „S”, m. in. „Biuletynu Informacyjnego NSZZ „S” Region Białystok”, pisma „Opornik”, „Studenckiego Biuletynu Wojennego”. Po 13 XII 81 r. uczestniczył w zabezpieczaniu i ukrywaniu mienia NZZ i NSZZ „S” w Białymstoku, w tym sprzętu poligraficznego, dzięki czemu udało się stworzyć jedną z pierwszych podziemnych drukarni w Białymstoku. Rozpowszechniał ulotki i plakaty skierowane przeciwko stanowi wojennemu. Zorganizował grupy studentów do plakatowania i wywieszania flag z napisem Solidarność na budynkach publicznych.

Wiesław Marian Januszewicz współorganizował NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych w gminie Poświętne. Działalność opozycyjną kontynuował po 13 XII 81 r. aż do czerwca 1989 r. Angażował się w pomoc rodzinom osób internowanych. W lutym 1983 r. Wiesław Marian Januszewicz uczestniczył w ogólnopolskich rekolekcjach zorganizowanych dla działaczy NSZZ „S” R I w Domu Rekolekcyjnym Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus w Czernej. Omawiano tam m. in. sprawy związane z pomocą rodzinom działaczy opozycji uwięzionych za działalność polityczną. Opracowano list skierowany do prymasa Polski Józefa Glempa o udzielenie pomocy w tworzeniu Rad Duszpasterskich przy parafiach. Zalecano zbieranie podpisów pod petycją do Sejmu o uwolnienie osób więzionych za działalność polityczną. W związku z działalnością opozycyjną w latach 1983-84 Wiesław Marian Januszewicz był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa.

Henryk Jurczak od września 1980 r. współorganizował Komisję Zakładową NSZZ „Solidarność” w Zakładach Piwowarskich w Białymstoku, a następnie został jej przewodniczącym. W latach 1982-89 kolportował wydawnictwa podziemne. Uczestniczył w spotkaniach konspiracyjnych działaczy „Solidarności”. Brał udział w wydarzeniach patriotyczno-religijnych, np. Mszach za Ojczyznę w Warszawie, Białymstoku i Suchowoli. Był zatrzymywany i przesłuchiwany przez funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa.

Ks. Waław Lewkowicz, w l. 1977-87 notariusz kurii arcybiskupiej w Białymstoku, od początku lat 80. wspierał „Solidarność”. Obok ks. Witolda Pietkuna od września 1981 r. do 1987 r. był duszpasterzem białostockiej „S”. Po 13 XII 81 r. pomagał ukrywającym się związkowcom. Od pierwszych dni stanu wojennego, m. in. dzięki jego życzliwości, mogli oni liczyć na schronienie na plebanii parafii p.w. św. Rocha, a od lutego 1982 r. na plebanii parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Białymstoku. Ponadto ks. Waław Lewkowicz z ramienia kurii nadzorował podział pomocy charytatywnej, udzielał wsparcia internowanym i ich rodzinom, prowadził ewidencję internowanych i zwolnionych z pracy. Celebrował wiele nabożeństw z okazji rocznic patriotycznych, Msze za Ojczyznę, po zamachu na Jana Pawła II (14 V 81 r.), mszę w intencji więźniów politycznych (17 VIII 81 r.), podczas strajku studentów w Białymstoku (XII 1981 r.), mszę żałobną w przeddzień pierwszej rocznicy śmierci ks. Witolda Pietkuna (28 IV 82 r.), nabożeństwo z udziałem internowanych (21 XI 82 r.). W głoszonych kazaniach upominał się o

więźniów politycznych, nawoływał do wspierania ich przez społeczeństwo, do narodowej solidarności, domagał się ukarania winnych za wydarzenia z grudnia 1970 r. na Wybrzeżu, wspominał pomordowanych w Katyniu, przypominał ks. Jerzego Popiełuszkę, podważał wiarygodność procesu toruńskiego, krytykował sytuację gospodarczą. Pełnił funkcję łącznika między Regionalną Komisją Wykonawczą (organ podziemnych struktur „Solidarności”), a biskupem-administratorem Archidiecezji Wileńskiej z siedzibą w Białymstoku. Ułatwił w ten sposób realizację tych przedsięwzięć opozycji, które wymagały wsparcia ze strony Kościoła. W l. 1978–87 kilkakrotnie był wzywany do Urzędu ds. Wyznań. Władze wojewódzkie wielokrotnie wyrażały wobec biskupa Edwarda Kisiela niezadowolenie z powodu działalności ks. Wacława Lewkowicza.

Łucja Łapińska w 1981 r. współtworzyła struktury NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych w gminie Suraz. Pełniła funkcję skarbnika. Po 13 grudnia 1981 r. aż do czerwca 1989 r. angażowała się w działalność konspiracyjną w strukturach NSZZ „S” RI. Aktywnie uczestniczyła w rozpowszechnianiu podziemnych wydawnictw, m. in. Biuletynu Informacyjnego NSZZ „S” oraz ulotek sygnowanych przez opozycję. Brała także udział w uroczystościach religijno-patriotycznych organizowanych przez podziemne struktury opozycji. Współpracowała m. in. z Janem Besztą Borowskim – przewodniczącym NSZZ „S” RI Regionu Białystok oraz z działaczami NSZZ „S” RI na terenie gm. Wyszki.

Maria Michelis była członkiem NSZZ „Solidarność” w Okręgowym Przedsiębiorstwie Przemysłu Młynarskiego w Białymstoku, delegatem Regionu Białystok na Walny Zjazd Delegatów NSZZ „Solidarność” w czerwcu 1981 roku. W latach 1982–86 zajmowała się kolportażem nielegalnych wydawnictw pełniąc rolę łączniczki między członkami NSZZ „Solidarność” w Białymstoku. W okresie 1982–83 zbierała pieniądze na rzecz NSZZ „Solidarność”. Z powodu swojej działalności została przeniesiona na bardziej uciążliwe stanowisko w swoim zakładzie pracy. 29 VIII 85 r. w jej mieszkaniu przeprowadzono rewizję, w wyniku której zarekwirowano wiele nielegalnych wydawnictw. Została za to zatrzymana do wyjaśnienia.

Maciej Mnich – uczeń IV klasy Liceum Ogólnokształcącego w Knyszynie – 24 XII 81 r. został zatrzymany przez funkcjonariuszy MO pod zarzutem „sporządzania, przechowywania i rozpowszechniania ulotek zawierających fałszywe wiadomości mogące wyrządzić poważną szkodę interesom PRL”. Tego dnia również przeprowadzono w jego mieszkaniu rewizję, w wyniku której znaleziono m. in. brudnopis ulotki oraz maszynę do pisania. Na wniosek Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Białymstoku zastosowano wobec niego areszt tymczasowy i osadzono w Areszcie Śledczym w Białymstoku. 25 I 82 r. Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Warszawie skazał Macieja Mnicha na 1 rok pozbawienia wolności w zawieszeniu na 3 lata, ustanowił też dozór kuratora sądowego od 19 IV 82 do 11 III 85 r. Z Aresztu Śledczego w Białymstoku został zwolniony 25 I 82 r.

Kazimierz Rek był aktywnym członkiem NSZZ „Solidarność” w Spółdzielni Inwalidów „Naprzód” w Białymstoku, a także działał w Duszpasterstwie Ludzi Pracy. Od 1984 r. współpracował z podziemnymi strukturami NSZZ „Solidarność” w Białymstoku. Był organizatorem i uczestnikiem pielgrzymek ludzi pracy do Częstochowy. Współorganizował protesty i uroczystości, m. in. brał

udział w uroczystościach rocznicowych porozumień sierpniowych w Białymstoku w 1987 r. Uczestniczył w kolportażu nielegalnych wydawnictw. Był także członkiem Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w Spółdzielni Inwalidów „Naprzód” w Białymstoku utworzonego 20 X 88 r. Działalność prowadził do czerwca 1989 r.

Józef Sokołowski był współzałożycielem i działaczem NSZZ RI „Solidarność” w gminie Kulesze Kościelne. Po 13 XII 81 r. kontynuował działalność w podziemiu. Angażował się w kolportaż niezależnych wydawnictw, które otrzymywał od działaczy „Solidarności” z regionów białostockiego i mazowieckiego. Brał udział w akcjach plakatowych. Uczestniczył w wiecach i demonstracjach antykomunistycznych oraz wydarzeniach patriotyczno-religijnych, m.in. w Mszach za Ojczyznę w Warszawie, w pielgrzymkach na Jasną Górę. Działalność tę prowadził do 1989 r.

Tadeusz Sokołowski był współzałożycielem i działaczem NSZZ RI „Solidarność” w gminie Kulesze Kościelne. Po 13 XII 81 r. kontynuował działalność w podziemiu. Utrzymywał kontakty z działaczami opozycji z województw białostockiego i łomżyńskiego. Otrzymywał od nich niezależne wydawnictwa, tj.: pisma, książki, plakaty, ulotki, znaczki, które kolportował w gm. Kulesze Kościelne. Uczestniczył w wiecach i protestach antykomunistycznych oraz wydarzeniach patriotyczno-religijnych, m. in. w Mszach za Ojczyznę w Warszawie i Suchowoli, w pielgrzymkach na Jasną Górę. Działalność tę prowadził w latach 1981-1989.

Pośmiertnie:

Henryk Smaczny w latach 80. aktywnie angażował się w działalność opozycyjną. 31 XII 81 r., po przeszukaniu miejsca zamieszkania, został zatrzymany, a następnie tymczasowo aresztowany postanowieniem Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Białymstoku z powodu gromadzenia i przechowywania w celu rozpowszechniania 263 egzemplarzy ulotek antypaństwowych zawierających dane na temat działalności ZOMO. Śledztwo zakończono 9 I 82 r. przekazaniem sprawy do Wojskowej Prokuratury Garnizonowej w Białymstoku. 27 I 82 r. Sąd Warszawskiego Okręgu Wojskowego skazał ww. na karę 3 lat pozbawienia wolności i 2 lata pozbawienia praw publicznych. Od 28 I 82 r. więziony był w Areszcie Śledczym w Białymstoku. 16 IV 82 r. został przeniesiony do Zakładu Karnego w Bartoszycach, a następnie 8 VI 82 r. do ZK w Braniewie. Zwolniony został 25 III 83 r. na mocy uchwały Rady Państwa z 15 III 83 r. o skorzystaniu z prawa łaski przez warunkowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności z wyznaczeniem okresu próby na 2 lata.